

XIV. HET LEVEN VAN ALLEDAG EN HET GEZIN 1)

Als de meest opvallende verandering, die het dagelijks leven door de moderne tijd heeft ondergaan, noemt de werkgroep de verhoging van het levenstempo. Men werkt niet langer dan vroeger, zelfs korter, maar het leven staat meer onder het commando van de klok.

De lichamelijke krachtsinspanning is bij het meeste werk sterk afgenomen, de mechanisatie heeft het werk echter jachtiger gemaakt.

De snelle veranderingen in de werksituatie maken het werk vermoeiend. Steeds is het weer iets nieuws waar men op letten moet, dat men aanschaffen moet om bij te blijven en dat in het werkschema moet worden ingepast.

Het verkeer, waarvan iedereen steeds meer afhankelijk geworden is en waaraan dus bijna iedereen mee moet doen, maakt dat men in veel nieuwe situaties komt, vreemde mensen ontmoet, zich vaak en snel moet aanpassen.

De mensen, waarmee men moet samenwerken wisselen vaak snel, men kent ze minder goed, wat veel aanpassing vergt.

De rustgevende traditie van vroeger, die opwoog tegen veel inspanning en hard en langdurig werken, is er niet meer. Weggefallen tradities vergroten het gevoel van onzekerheid (bijv. het opnemen van credit voor de hoge investeringen in machines in de landbouw, verhoogde investeringsrisico's in de middenstand, verlies van zekerheid gevende persoonlijke bindingen bij de loonarbeiders, verlies van de zekerheid van hulp van burens of familie voor de huisvrouw in geval van ziekte enz.).

De vrijetijdsbesteding legt ook een druk op de mensen, alles wat men leest, hoort en ziet via de pers, radio en televisie.

De vrije tijd, die door de kortere werktijd vrij is gekomen, wordt bovendien lang niet altijd voor "ontspanning" gebruikt. De werkgroep Culturele Situatie schat dat zeker ongeveer een derde deel van de gezinshoofden ofwel veel moet vergaderen, notulen maken, verenigingskassen beheren enz., ofwel door studie, vakliteratuur, bijscholings- of omscholingscursussen zijn toekomstige inkomsten tracht op peil te houden of te verhogen, zodat voor echte ontspanning weinig gelegenheid over blijft.

Naast alle nieuwe vormen van vrijetijdsbesteding zijn de oude dikwijls nog blijven bestaan. In dit verband kregen vooral de visites bij burens en familie de aandacht. Het burensbezoek is, zij het minder dan vroeger, overal in de gemeente nog wel in zwang, behalve in het hoofddorp Gieten, waar men in de nieuwe buurten steeds meer zijn kennissen uitkiest. In de oude buurten in de gemeente voelt men de visite soms wel eens als een last. Als men wat minder eraan meedoet, wordt er gauw wat achter gezocht, bijv. dat men zich te goed voelt. Als "oude" vorm van vrijetijdsbesteding kan ook genoemd worden het tuinieren, vooral het tijdrovende zelf groente telen en innemen.

De werkgroep concludeert, dat door al deze oorzaken het leven veel drukker is geworden dan vroeger. In de plaats van de lichamelijke vermoeidheid, die men vroeger kende, is tegenwoordig wat men - terecht - noemde "zenuwvermoeidheid" gekomen. Dit is in Gieten aan allerlei kleinigheden in het gezin, het bedrijf en het verenigingsleven te merken. Het wachtwoord "geen tijd" is ook in Gieten overal doorgedrongen. Men schat dat slechts een minderheid van de mensen, nl. die zich buiten hun werk niet actief maken in verenigingen, geen televisie hebben, weinig lezen en studeren en weinig van huis moeten, aan de jachtigheid van het bestaan is ontkomen.

1) De onderwerpen die in dit hoofdstuk behandeld worden zijn ter sprake gekomen in de besprekingen van de werkgroep Culturele Situatie.

Of ook de huisvrouw veel heeft kunnen profiteren van de arbeidsbesparende tendens van de moderne tijd, wordt betwijfeld. Tegenover de moderne hulpmiddelen als stofzuiger, naaimachine, strijkijzer, wasmachine staan allerlei nadelen: de gezinnen zijn kleiner, zodat er minder hulp van de kinderen is - de volwassen dochters gaan vaak naar school of hebben zelf werk -; andere hulp niet te krijgen of is onbetaalbaar, allerlei huiswerk blijft net als vroeger geheel handwerk, in vele huizen zijn modernisering en vooral in de keuken nog niet aangebracht (omdat zgn. het bedrijf voor gaat), enz.

De werkgroep ziet als voornaamste resultaat van het hoge levenstempo, de mechanisatie enz. de verhoogde welstand, die tot uiting komt in het sterk groeiende aantal bromfietsen, auto's, televisietoestellen, meer algemene ontwikkeling, meer ontwikkelingskansen voor de kinderen en voor bevolkingsgroepen die daar vroeger niet aan toe kwamen en een meer gevarieerde vrijetijdsbesteding met allerlei mogelijkheden meer begrip te krijgen van wat er in de wereld omgaat (culturele vorming).

Als de voornaamste gevaren van het hoge levenstempo werd genoemd:

- a. gebrek aan aandacht voor de kinderen, zowel voor de kleinere als grotere (zie onder);
- b. dat voor allerlei vrijwillig en onbetaald werk, vooral in de vele verenigingen, geen geschikte personen gevonden kunnen worden, zodat het niet of niet goed meer gebeurt.

Speciaal ter sprake is gekomen: de televisie.

Het aantal televisietoestellen in de gemeente werd per 1 april 1961 geschat op ca. 90 à 100, dat is ca. 1 op de 10 gezinnen. Te verwachten is, dat dit aantal over ruim twee jaar is verdriedubbeld, zodat dan in elk derde gezin een televisietoestel aanwezig is (dit aantal is in het westen van het land reeds bereikt).

Met de komst van de televisie wordt opnieuw een beroep gedaan op het aanpassingsvermogen van het gezin, opdat de eventuele nadelen worden voorkomen.

Als gevaren in de praktijk ondervonden werden opgenoemd:

1. in gezinnen met jonge kinderen: de laatsten willen blijven kijken, gaan laat naar bed en zien gemakkelijk allerlei wat niet voor hen is bestemd;
2. ook de ouderen komen in de verleiding vaak naar t. v. te kijken waardoor allerlei werk blijft liggen, dat dan weer later haastig moet gebeuren (ook t. v. maakt dus het leven weer drukker);
3. bij visites of het "even bij elkaar aanlopen" van burens maakt het televisiekijken vaak elk gesprek onmogelijk;
4. werken of lezen is bij televisie moeilijk in tegenstelling tot dezelfde bezigheden bij de radio.

Verskillende van deze nadelen zullen op den duur waarschijnlijk minder worden, als het nieuwe er wat af is.

Voordelen zijn vooral:

1. de mogelijkheden voor de algemene ontwikkeling;
2. de aanknopingspunten voor gesprekken over allerlei onderwerpen, die ook voor het gezinsleven, de kinderen enz. van belang kunnen zijn. Televisie kijkt men immers gezamenlijk (ouders + kinderen), in tegenstelling tot bijv. lezen, dat ieder voor zich doet;
3. voor aan huis gebonden bejaarden of invaliden; men komt wat meer uit het isolement.